

posset, quod remaneret, argumento, *l. sed & si manente ff. de precario*: & quia non entis nullae sunt qualitates, *l. ejus qui in provincia*, cum vulgatis, *ff. si certum petatur*. Sed hujus difficultatis facilis erit solutio, si rempetamus nonnulla ex his, quae pro distinctione causalis, & formalis usufructus diximus, supra hoc eodem libro, cap. 1. per totum. Extinguitur enim certis modis usufructus formalis, qui residet penes fructuarium, distinctus, & separatus à proprietate, & revertitur ad proprietatem usufructus causalis, qui erat simul cum ipsa ante constitutum usufructum. Quae solutio confirmatur ex his, quae scribant Bartolus, & Doctores communiter in *l. servum filii, in principio, ff. de legatis primo*. Parisius in *conf. 74. n. 81. vol. 3.* & in specie argumentationis nostrae, Albanus in *conf. 250. n. 25. lib. 2.* dum dicunt, quod usufructus formalis est qui extinguitur, quando cum proprietate consolidato contingit; & in terminis, difficultati superiori propositae sic respondet Fulgositus in *l. 1. n. 6. ff. de usufructu*.

25 Deveniendū igitur ad textum in *d. l. antiquitas*, pro ejusdem explicatione constituo: quod si usufructus relictus sit alicui pro se, & hærede suo, vel hæredibus suis; in hoc enim, quod mentio hæredis fiat in singulari, vel in plurali numero; differentia non est, ut Mantica, Simon de Præcis, & alii referendi statim annotarunt expressim: hujusmodi legatum validum est, sublata penitus Antiquiorum altercatione, & contrarietate, sed ultra primum legatarii hæredem non extenditur, cum primo potius hærede finitur, & ad proprietatem revertitur, ex decisione textus in *l. antiquitas, C. de usufructu*. Cujus rationem exstimant nonnulli fundatam esse ex natura ipsa usufructus, juxta quam morte finitur, ut dicebamus supra in principio, nec ad hæredes transit: sic intelligunt Cinus, Bartolus, & alii antiqui *ibid.* & in *l. in annalibus, Cod. de legat. idem Bartol.* in *l. Gallus, etiamsi parente, n. 7. ff. de liberis & posthumis*. Cagnolus in *l. qui per successionem, n. 10. ff. de regul. jur.* & communem resolutionem testantur Alexander n. 9. & Claudius n. 26. in *d. §. etiamsi parente*. Tiraquell. de retract. conventionali, §. 1. gloss. 6. n. 22. Mantica de conjecturis ult. voluntat. lib. 8. tit. 14. n. 21. fol. 357. Simon de Præcis de interpret. ult. volunt. lib. 3. solut. 5. n. 29. vers. possit autem, fol. 19. Anton. Gomez. tom. 2. variar. c. 15. de servit. n. 20. & cap. 11. n. 14. Joan. Gutierrez de juramento confirmatio, 1. part. cap. 48. n. 8. & 9. Alexand. Raudensis de analogis, lib. 1. cap. 15. n. 79. & 80. & novissimè his non relatis, Barbosa in *l. quia tale, l. n. 34. vers. circa quam limitationem, fol. 318.* repetit etiam Simon de Præcis lib. 1. solut. 2. n. 20. fol. 93. qui ex n. 18. cum seqq. multis probat, naturam rei, de qua agitur in omni materia, & dispositione attendendam; ipsa enim declaratur voluntas disponentis, quantumvis verba impropriari contingat. Ratio igitur *d. l. antiquitas*, consistit in eo, quod hæredis mentio facta fuit circa rem, quae de sui natura ad hæredes non est transitoria, sicuti usufructus, qui morte finitur; & sic de primo tantum hærede intelligi debet dispositio, tametsi verba indistinctè prolata fuerint, nam & dictio *qualibet*, quae perpetuitatem inducere videtur, ex natura rei, cui adicitur durat dumtaxat, quantum ipsa res. Alexand. in *conf. 60. Omisso lib. 1. Alberic. in l. annuam, ff. de annuis legat.*

Hæc tamen ratio quamvis communis sit, mihi non placet ex eo, quod non concludat; nam etsi natura usufructus ea sit, ex voluntate disponentis alterari potuit, ut capitibus sequentibus probandum est. Alià igitur ratione fundatur decisio illius textus, non eà, quae ex natura usufructus deducitur, quia juxta eam nec ad primum hæredem debere transire, scilicet, ne aliàs proprietates remaneat profus atque perpetuò inutilis, semper abscedente usufructu; quapropter cum usufructus sic relinquatur, mediam viam eligendam Antiqui putarunt, ut scilicet valeat legatum, atque ut mentio hæredis sine effectu non sit, nec etiam proprie-

tas inutilis perpetuò remaneat, ad primum dumtaxat legatarii hæredem extendatur legatum; sic hæc rationem expressim probarunt Glossa, Baldus, Angelus, Salicetus, Fulgositus, Alexander, & Jason in *d. l. in annalibus, C. de legatis*. Aretinus n. 56. & Jason n. 34. in *d. §. etiamsi parente*: & esse magis veram, & magis communem rationem testatur Carolus de Tapia in *l. finali, ff. de constitutionibus Principum, 2. part. cap. 3. n. 30. & 36. fol. mibi, 159.* & videtur eandem probare Antonius Gomez. d. cap. 15. de servitutibus, n. 20. in vers. sed contrarium est tenendum.

Nec urget in contrarium textus in *dist. l. in annalibus, C. de legatis, in l. sciendum, & in l. hæredis appellatio, & l. hæredis appellatio, ff. de verbor. significatione*: ubi hæredis appellatio, veniunt omnes hæredes in infinitum, quia Bartolus in *d. l. Gallus, §. etiamsi parente, n. 7.* ita distinguit; & sequuntur omnes secundum Mantica, & alios relatos supra; quod cum hæredis mentio fit circa rem, quae sui natura ad hæredes transit, tunc omnes quidem hæredes continentur, exceptis quibusdam casibus, ut in *distis juribus*. Cum verò hæredis mentio fit circa rem, quae sui natura ad hæredem non transit, sicuti usufructus, qui morte finitur; & tunc primo tantum hærede debet intelligi *d. l. antiquitas, C. de usufructu*. Idem etiam observant, ipsique latissimè explicant, quomodo hæredes, vel hæredum mentio accipienda sit in contractu, testamento, & omni alia dispositione, & an primus hæres tantum, vel etiam ultiores comprehendantur. Doctores communiter in *d. §. etiamsi parente*. Tiraquell. de retract. conventionali, §. 1. gloss. 6. à n. 17. usque ad n. 26. Mantica lib. 8. d. tit. 14. per totum, Simon de Præcis de interpret. ult. volunt. lib. 3. solut. 5. per totam, fol. 17. Anton. Gomez. tom. 1. variar. cap. 11. n. 14. Sigismund. Lofredus in *conf. 7. n. 25.* Hippolyt. Riminald. in *conf. 252. n. 108. lib. 3.* Carolus de Tapia in *l. fin. ff. de constitut. Principum, part. 2. cap. 3.* Marc. Anton. Peregrinus de fideicommiss. artic. 32. per totum fol. 284. & 285. Alexand. Raudensis de analogis lib. 1. cap. 10. ex n. 20. usque ad n. 27. & cap. 15. ex n. 50. & n. 79. cum seqq. & n. 102. 108. & 347. & vide omnino Hippolyt. Riminald. in *conf. 242. lib. 3.*

CAPUT LXII.

Proponitur difficultas *l. 4. ff. de novationibus*, & communi interpretatione probata, infertur inde ad quæstionem, si testator legavit uxori usufructum sub conditione, si castè & vidualiter vixerit, & post ejus mortem Titio: si uxor postea secundas nuptias contraxerit, an statim debeatur Titio usufructus? Item etiam, si uxori legetur usufructus si vidua permanferit, & si ad secundas nuptias transiverit, idem usufructus relinquatur Titio, an uxore ante nuptias secundas defuncta, Titio debeatur usufructus? ubi quæ hucusque scripta sunt ab aliis, recensentur in unum, & communes Doctorem resolutiones magis probantur.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur difficultas *l. si usufructus debitorem, 4. ff. de novationibus.*
- 2 Et distinctio glossæ improbat.
- 3 Cessio actionum, & jurium, ignorante, & invito debitore fieri potest; delegatio verò non nisi volente debitore.
- 4 Probatur communis intellectus ad textum in *d. l. 4. ff. de novationibus.*
- 5 Cujacii sententia in proposito *d. l. 4. noviter adducta, & probata.*

6 Usufructus

De Usufructu.

- 6 Usufructus ex voluntate testatoris, transit de una persona in aliam.
- 7 Testator legavit uxori usufructum certi fundi vel aliorum bonorum, sub conditione, si castè, & vidualiter vixerit, & post ejus mortem Titio; si uxor postea secundas nuptias contraxerit, an statim debeatur Titio usufructus?
- 8 Dispositio omnis debet intelligi secundum id, ad quod principaliter ordinatur.
- 9 Actus semper regulatur à fine in quem dirigitur.
- 10 Regulariter etiam à sua causa.
- 11 Nonnullis fundamentis satisfactum remissivè, quæ expendi solent contra communem defensionem sup. n. 6.
- 12 Testator si uxori legaverit usufructum, si vidua permanferit, & si ad secundas nuptias transiverit, eundem usufructum Titio reliquerit, an uxore ante nuptias secundas defuncta, Titio debeatur usufructus?
- 13 Usufructus si relinquatur alicui, donec hæres, vel alter ad certam ætatem pervenerit, & eveniat, quod hæres vel alter ante eam ætatem moriatur, legatarius consequitur usufructum usque ad ætatem, vel ætatem præsumtam.
- 14 Usufructus ad certum tempus relictus, mortuo usufructuario, ante tempus etiam finitur.

Adversus ea, quæ cap. præcedenti, resoluta sunt, urgere videtur in contrarium textum in *l. si usufructus debitorem, 4. ff. de novationibus*, ubi usufructus non finitur morte usufructuarii, in cujus persona consistebat usufructus, sed alterius mors expectatur, cui usufructus ipse legatus fuit. Et augetur difficultas, quod si fructuarium in specie ejus text. delegavit in creditorem usufructum, videbatur quod delegantis morte finiri deberet, per textum in *l. necessario, 8. §. finali, ff. de periculo & commodo rei venditæ*: quare Bartolus, Castrensis, & Imola in *ead. l. 4. Aretin.* & alii communiter in *§. finitur, Institut. de usufructu*, ubi novissimè Anton. Pichardus n. 3. & Petr. Ricciardus n. 13. Francisc. Hotmannus ad tit. *ff. de quibus modis usufructus amittatur, n. 10.* diversimodè accipiunt illum textum: inter alia tamen Glossa verbo, ejus, in *dist. l. 4. & verbo, morte, in dist. §. finitur*, distinguendum existimat, an usufructus fuerit jam constitutus, an dumtaxat competat actio, ut usufructus debitus, seu promissus constituatur? Nam primo casu usufructus jam constitutus, morte fructuarii finitur, ex regula textus in *d. §. finitur*; & sic procedit textus in *d. l. necessario, §. finali*, quia cum usufructus in persona fructuarii inceperit, debet etiam persona extincta, & sic morte ipsius finiri. Secundo verò casu, quando tantum competit actio, ut usufructus constituatur, cum incipiat in persona ejus, cui delegatio fit, ipsius etiam mors expectari debet. Sed hanc solutionem improbant Bartolus *ibid. n. 2.* dicens, quod Glossa non dicit verum, & Castrensis n. 5. dicens, quod Glossa est trita, ea ratione, quod falsum sit dicere, posse fructuarium actionem, quam habet, alii cedere, quia sicut usufructus cedi non potest; ita nec actio ipsa, ex *l. corruptionem, C. de usufructu, l. Sempronius Attalus, ff. de usufructu legato*. Fortius tamen urget quod ex prædicta distinctione sequeretur maximum absurdum, nempe quod plus juris habeat is, qui dumtaxat actionem habet, ut constituatur usufructus, quam is qui usufructum ipsum constitutum habet, contra regulam textus in *l. minus est, 205. ff. de regulis juris*. Deinde, quia in *dist. l. 4.* non agitur de cessione actionis, ut male existimavit Glossa, sed de delegatione, ut expressim dicitur in eo textu, & constat ex rubrica, cui subjacet, atque ut indubitatim supponunt Scribentes communiter, & novissimè annotarunt Barbosa in *l. usufructu, §. n. 18. vers. sed respondendum est, fol. 942. ff. soluto matrimonio*. Ricciardus in *dist. §. finitur, n. 13.* Est autem maxima differentia inter cessionem, & delegationem actionum, & jurium; Cessio enim ignorante, Joan. del Castillo Quotid. Contr. Jur. Tom. I.

Caput LXII.

& invito debitore fieri potest: Delegatio non nisi volente debitore, *l. 1. C. de novat. & delegat.* ubi sic annotarunt & discriminis rationem assignarunt Glossa verb. solent. Bartolus, Salicetus, & alii communiter.

Quapropter dicendum est, quod in eo textu, usufructus, qui aliàs finiri deberet morte ejus, qui delegavit, ideò mortuo eo non extinguitur, sed mors alterius expectatur, in quem per delegationem transfertur, quia delegatio, & translatio facta fuit de consensu domini; & sic proprietarius delegationi consensit, atque ex voluntate ejusdem novus usufructus constituitur, & quoad illius extinctionem non consideratur amplius persona delegantis, sed tantum ejus, in quem delegatio facta fuit. Non ergo perimitur usufructus per mortem primi; sed per mortem secundi usufructuarii, ita ut si secundus moriatur vivente primo, non possit amplius ad usufructum petendum habere regressum primus, ut eleganter declarat Bartolus, & Imola n. 2. Castrensis n. 3. in *dist. l. 4. Baldus in l. 1. C. si pignus pignori datum sit*. Pinellus in *l. 1. C. de bonis maternis, 3. part. n. 40.* Ricciardus in *dist. §. finitur, n. 13. in fine*. Barbosa in *dist. l. usufructu, n. 18. & 19. per totum*, ubi post Castrensem, & Imolam declarat aliam difficultatem illius textus: Quare scilicet obligatio primi usufructuarii non perimatur ipso jure per novationem, sed ope exceptionis, ut *ibid.* videri poterit: eandem etiam interpretationem admittit Cujacius recitation. solemn. in *lib. Digestorum, ad l. 29. ff. de usufructu legato, circa fin.* qui recussimè percipiens verum sensum illius textus, inquit, quod in *dist. l. 4.* non agitur de fructuario, sed de eo, cui debetur usufructus, qui sanè nondum est fructuarium, nec erit anteaquam ei cedatur usufructus: Cessio facit fructuarium, non debitum; non loquitur ergo de fructuario, sed de eo, cui debetur usufructus, qui debitorem creditori suo delegavit, ut ei permitteret, & cederet usufructum sibi debitum; & si cesserit, significat ea lex morte, aut capitis diminutione creditoris usufructum finiri, nimirum, inquit, atque ceteris omnibus elegantius Cujacius, quia hic solus fructuarium fuit; non etiam morte delegantis, qui fructuarium nunquam fuit, nec fuisse intelligitur.

Extendit autem Pinellus loco relato supra textum in *dist. l. 4.* ut procedat, sive delegetur, aut transferatur usufructus jam constitutus ex voluntate debitoris, aut proprietarii, sive actio ad constituendum usufructum competens. Id quod verissimum est, ex mente communis procedens, atque aperte probatum in illis verbis: *Si usufructus debitorem meum delegavero, &c.* quæ apta sunt utrumque æqualiter comprehendere. Ex his deducitur vera doctrina, & conclusio in hac materia, quod ex voluntate testatoris, aut domini, usufructus transit de una persona in aliam; quod per textum in *l. Sempronius Attalus, ff. de usufructu legato*, cum aliis sic tradiderunt Alciatus *resp. 352. n. 2.* Menoch. in *conf. 141. n. 19. lib. 2.* Sic & è contra, ex ejusdem domini aut testatoris voluntate finiri solet aliquando ante mortem. Cujus rei exemplum opportunè huic loco applicatur, si ponamus, quod testator legavit uxori usufructum certi fundi, vel aliorum bonorum sub conditione, si castè & vidualiter vixerit, & post ejus mortem, Titio; si uxor postea secundas nuptias contraxerit, an statim Titio debeatur usufructus, uxoris morte non expectata, vel remanere debeat interim penes hæredem? Et in hoc dubio, ut multa sciens consulitque prætermittam, quæ dicere possem, rejecta opinione Romani, & aliorum, cujus meminerunt statim referendū, dicendum ex communiori atque veriori sententia, Titio, & sic secundo legatario statim, non expectata morte uxoris, usufructus legatum deberi: quod cum Joan. Andrea, qui hujus opinionis Author dici solet, Bartolo, Baldo, Alberico de Rosate, Castrensi, Alexandro, Decio, Galiaula, Socino, Fortunio, & aliis probarunt Mantica de conjecturis ult. voluntat. lib. 3. tit. 19. n. 19. fol. 101. Borgogninus Cavaleanus de usufructu mulieri relicto, n. 70. vers. binc

est quod legatum. fol. 234. & 235. Villalobos communium opinionum, verbo, legatum n. 12. Anton. Gomez, optimè disputans tom. 2. variar. cap. 11. de qualitatibus contractuum, n. 34. Simon de Præcis de interpretatione ultim. voluntat. lib. 1. interpretatione 2. solutione 14. n. 5. fol. 125. Grassus §. legatum, quæst. 45. & quæst. 52. n. 7. Cephalus in cons. 391. n. 1. lib. 3. Camill. Gallinius loco statim referendo, Alexander Raudensis de analogis, lib. 1. cap. 20. n. 6. fol. 135.

Hæc autem resolutio, ex tacita atq; verisimili mente, & voluntate testatoris procedit; atqui, ut eleganter, & eruditè scribit Mantica verisimile est, testatorem voluisse fundum ad Titium pertinere, cum primùm uxor ad secundas nuptias convolaverit, & tempus mortis ob eam causam expressisse, quòd crediderit eam vidualiter esse victuram, & consequenter usufructum ei relictum, per mortem extinctum iri; sed si alio modo celearius quàm per mortem finiatur, ex conjectura verosimili idem dicendum est, testatorem voluisse, atque pro expresso habendum est. Et ad hoc redigenda sunt ferè omnia fundamenta, quæ in proposito considerantur Anton. Gomez. Præcis, Cavalcan. & alii superiores, & strictè disputans Alexand. Raud. ubi supra, n. 6. & 7. ubi dicit, quòd ponderato sine testatoris, qui satis colligitur ex viduitatis conditione, apparet, finem testatoris esse viduitatem, & propter illam legatum reliquisse; & sic viduitate cessante, quòd aliæ qualitates seu passiones, quibus inducitur privatio, dicuntur mortis naturales, ut legatarius secundo loco nominatus, debeat statim admitti: omnis enim dispositio intelligi debet secundum id, ad quod principaliter ordinatur, l. 2. §. non autem omnes, ff. de fluminib. l. 2. §. quod diximus, ff. si quis cautionibus. Bartol. in l. ambitiosa, ff. de decretis ab ordine faciendis: & actus semper regulatur à fine, in quem dirigitur, l. si is qui in aliena, versic. nemo enim, ff. de acquirenda hereditate, l. verum, ff. de furtis. Pedrocha in consil. 9. n. 44. Et à sua causa. Craveta in cons. 75. n. 15. Cephal. in cons. 329. n. 50. lib. 3. & in cons. 703. n. 12. lib. 5. Ad superiorem etiam rationem redigi debent quamplurima, quæ in hac quæstione scripsit Camill. Gallinius de verbor. significat. lib. 9. cap. 13. per tot. ubi præfatam sententiam communem optimè defendit, & 11 omnibus satisfacit, quæ in contrarium moveri possunt: Deinde eod. lib. 9. cap. 14. per totum, movet dubium, quid dicendum sit si è contra testator uxori usufructum reliquerit, si vidua permaneret, & si ad secundas transivisset nuptias, Titio eundem usufructum reliquisset: an, si uxor ante secundas nuptias decesserit, debeat Titio usufructus? & refert Alciatum irridentem Socinum, atque firmantem, verius esse, ut admitti non debeat Titius, quasi non everserit conditio. Tandem per totum caput optimè fundat, & securè, verè etiam resolvit, in prædicto casu extensionem admittendam de casu secundarum nuptiarum ad casum mortis; & inde uxore mortua ante secundas nuptias, usufructum Titio deberi, ut ibidem videri poterit, cum occasio se obtulerit, ne repetamus ea, quæ ab alio rectè scripta fuerint.

Quòd si usufructus relinquatur alicui, donec hæres, vel alius ad certam ætatem pervenerit, & eveniat, quòd hæres, vel alter ante dictam ætatem vel tempus moriatur legatarius consequetur usufructum usque ad ætatem præfinitam, quia personam potius quàm tempus consideravit principaliter testator, ut scribunt Romanus singul. 287. Summa Armilla titul. de usufructu, num. 7. & cum aliis Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, num. 137. fol. 323. qui cum Castrensi, & aliis rectè probat, contrà esse, cum usufructus relinquatur ad certum tempus, quia mortuo usufructuario ante tempus finitur statim, ex regula textus in dict. §. finitur, nec pro tempore deficiente ad hæredes transit.

CAPUT LXIII.

Proponitur vulgata sed non rectè explicata difficultas l. final. C. de usufructu. Quorundam interpretationes damnantur, & vera ratio ejusdem textus redditur. Dubitatur deinde, utrum pater commoditatem dumtaxat, an usufructum habere dicatur ex usufructu filio relicto, an etiam fructus ex eodem usufructu perceptos finitè eo restituere teneatur? & Cini sententia melius quàm hæctenus corroborata; ad nonnulla inferitur, atque aliorum traditiones in hac materia noviter, & verè confutantur.

SUMMARIUM.

- 1 Proponitur vulgata difficultas l. final. C. de usufructu, & summè adstringitur dubitandi ratio ejusdem legis.
- 2 Interpretatio Glosse ad eum textum damnatur; item quo tempore laus fuerit per Justinianum; textus etiam in l. cum oportet, C. de bonis quæ liberis, demonstratur.
- 3 Bartoli distinctio in proposita difficultate relata, & improbat.
- 4 Ex voluntate, atque judicio testatoris, dumtaxat venit persona in dispositione nominata, non verò ea, cui, mediante nominatà, acquiritur.
- 5 Legatum relictum filiofamilias, an ipsius, an patris contemplatione censeatur relictum, controversum fuisse inter Doctores, & multis casibus, distinctionibusque explicatur.
- 6 Legatum relictum filiofamilias, regulariter, atque in dubio, ejus contemplatione, & non patris relictum videtur.
- 7 Baldi sententia circa difficultatem dict. l. fin, C. de usufructu, noviter & verè confutata.
- 8 Cujacii interpretatio in eadem difficultate confutata, & numeris seqq.
- 9 Pater & filius una, & eadem persona reputantur, & ibidem textus in l. ultim. C. de impuberum, in fin. explicatus remissivè.
- 10 Pater & filius una, & eadem persona reputantur, quandiu durat patria potestas: secus tamen eà dissolutà.
- 11 Patria potestas morte dissolvitur.
- 12 Novus intellectus assignatur ad textum in d. l. final. de usufructu, & improbat.
- 13 Salvatur etiam noviter per Authorem.
- 14 Textus in dict. l. fin. & verè, & subtiliter explicatus, atque rationes novissimè Antonii Picardi & Petri Augustini Morle probatæ.
- 15 Usufructus competens patri in bonis adventitiis filiorum, verus & formalis usufructus dicitur.
- 16 Usufructu filiofamilias relicto, utrum patri solo commoditas, an verò usufructus etiam quærat? ubi communis sententia refertur, & contraria Cini probatur, & n. seqq.
- 17 Usufructus solus, & non proprietatis, cum filiofamilias relinquatur, utrum teneatur pater fructus omnes ex eo perceptos, vel estimationem eorum finitè usufructu restituere? ubi Castrensis sententia in cons. 445. n. 7. vol. 2. improbat: & vide infra n. 24.
- 18 Fundamentum commune Doctor. in quæstione proposita supra, n. 16. contra eosdem retorquetur.
- 19 Joannis de Montesperello in cons. 124. n. 5. lib. 1. nova declaratio, noviter improbat per Authorem.
- 20 Determinabile unum respiciens plura determinabilia, uniformiter debet illa determinare: quod latius explicatur.

De Usufructu.

- explicatur, atque exornatur remissivè.
- 21 Roderici Suarez in proposito opinionis Cini verba quædam relata.
  - 22 Cini in examine suo in quæstione superiori interrogatus, qualiter responderi? & ibidem Castrensis verba relata.
  - 23 Baldi distinctio in proposito d. l. finalis, C. de usufructu, noviter relata, & probata.
  - 24 Usufructu finitè, qui filiofamilias relictus fuit, non teneri patrem fructus ex eo perceptos restituere, nec etiam eorum estimationem.
  - 25 Usufructus si filiofamilias relinquatur hodie, utrum observari debeat decisio dict. l. finalis, C. de usufructu; & ibidem, an usufructus talis duret in persona patris, etiam mortuo filio: ubi Joannis de Matienzo, Emmanuelis Mendez, atque aliorum traditiones nonnulla in proposito, noviter, & verè taxantur.
  - 26 L. cum oportet, C. de bonis quæ liberis, explicatur.
  - 27 Joannis de Matienzo æquiperationem quandam in hac materia veram non esse, nec jure procedere.
  - 28 Usufructus competens patri in bonis adventitiis filiorum, quæ pleno jure filio acquiruntur, durat penes patrem, etiam filio defuncto: & de multis effectibus, remissivè.
  - 29 Filiisfamilias, qui ex permissione legum hujus Regni, restari possunt de tertia parte bonorum suorum, utrum patri præjudicare possit in usufructu tertiae partis?

Pro distincta, atque absoluta hujus Capitis explanatione, in primis constituere necessarium erit, contra superiorem doctrinam, usufructum scilicet morte usufructuarii finiri, fortiter urgere in contrarium text. in l. finali C. de usufructu. Enimverò ejus textus decisio subobscura quidem est, & difficilis, nec rectè à Doctoribus explicata; ut autem verbis constitutionis prælectis, mens & ratio ipsius facilius percipi valeat, in hunc modum scriptum reliquit Justinianus: Ex libris Sabinianis quæstio nobis relata est, per quam dubitatur, si usufructus per servum acquisitus, vel per filiumfamilias, capitis diminutione filii magna, vel media, vel morte, vel emancipatione, vel servi quacunq; alienatione, vel morte, vel manumissione possit adhuc remanere? Et ideo sancimus in hujusmodi casibus, neque si servus vel filiusfamilias in præfatos casus incidit, interrumpi patri vel domino usufructum, qui per eos acquisitus est, sed manere intactum. Neque si pater magnam capitis diminutionem, vel mediam passus fuerit, vel morte ab hac luce fuerit exemptus, usufructum perire, sed apud filium remanere, etiamsi hæres à patre non relinquatur: Usufructum enim per eum acquisitum, apud eum remanere etiam post patris calamitatem oportet: cum plerumque verisimile sit, testatorem contemplatione magis filii, quàm patris, usufructum ei reliquisse. Difficultas ergo consistit in hoc, quòd morte usufructuarii non finiri usufructum, expressim probat Justinianus: dicit enim, usufructum relictum servo, vel filiofamilias, & per ipsos acquisitum patri, vel domino, eorundem morte non finiri, neque etiam morte domini, aut patris, utriusque potius mortem, & patris & filii simul expectandam esse; id quod jure procedere non posse videbatur: nam aut ille usufructus filii erat; & tunc morte ipsius finiri debebat, ex regula textus in dict. §. finitur, cum similibus, Instit. de usufructu: aut per filium, mediante dispositione legis acquisitus fuerat patri, ita ut pater esset verus usufructuarius, & tunc mors filii in consideratione habenda non erat, sed mors patris, ex qua usufructus finiri debebat, si verum est, usufructuarii morte usufructum extingui, & ad proprietatem reverti. Et augetur dubium; nam hodie ex nova Justiniani constitutione, adventitiorum omnium reservata est proprietatis filio, solo usufructu reservato parentibus; l. cum oportet, & l. ultim. C. de bonis quæ liberis, §. 1. Instit. per quas personas nobis acquiritur, l. 5. tit. 17. part. 4. Sed usufructus, de quo

Caput LXIII.

agitur in dict. l. final. est quid adventitium, ex testamento, atque dispositione hominis filio proveniens: & sic proprietatis, sive dominium ejus usufructus assignari debuit ipsi filio, argumento l. 3. ff. si usufructus petatur: & commoditas, sive facultas percipiendi fructus ipsi patri; illa autem concessa patri, necessariò usufructus morte filii deberet perire, etiam vivente patre, per textum, in l. necessario, §. finali, ff. de periculo & commodo rei venditæ: & sic constitutio illa, & antiquo & noviori juri repugnare videtur, ut ad oculum demonstratur.

Quamobrem Glossa magna verbo, intactum, in dict. l. finali, inter alias solutiones dicendum existimavit, dispositionem ejus legis correctam esse ex decisione l. cum oportet, C. de bonis quæ liberis: & idem videtur præsentire Imola in l. si filiofamilias, 2. de donationib. causa mortis; & fortè non peccasse Glossam dicendo, eam legem corrigi ex dict. l. cum oportet, scripsit Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, n. 189. vers. & forte glossa, fol. 73. Sed malè quidem, ut contra glossam rectius contendit nonnullis fundamentis Fulgositus ibid. & constat ex annorum digestionem per Consules Romanos facta ab Haloandro, quæ habetur in sine Codicis. Ex qua deducitur aperte, textum in dict. l. finali, C. de usufructu, fuisse editum post Consulatum Lampadii, & Orestis, qui Consules fuerunt anno à Christo Domino nostro nato, quingentesimo tricesimo secundo. Eaque constitutio fuit una ex quinquaginta decisionibus Justiniani, per quam antiqua jura, & veterum alterationes corriguntur, aut componuntur: Quas enumerat Eguinarius in 1. part. Digestorum, in princip. Cagnolus in l. 1. n. 5. C. de pactis: textus verò in d. l. cum oportet, editus fuit Consulatu Decii, qui anno quingentesimo tricesimo primo, Consulatum gessit, ut ex eodem Haloandro colligitur.

Bartolus autem in eadem l. ult. C. de usufructu, & in l. si filiofamilias, l. 2. n. 2. ff. de donationibus causâ mortis, in proposita difficultate docuit, verum esse, usufructum finiri morte ejus, cujus contemplatione relictus est: quòd si non appareat cujus contemplatione relictus fuerit, & sic versemur in dubio, id ex futuro eventu declarandum; nam si filius decedat vivo patre, hic eventus declarat, usufructum fuisse relictum contemplatione patris, ipsique patri intelligi acquisitum, & consequenter mortem ejus expectandam: sed si pater decedat superflite filio, iste eventus declarat, contemplatione filii usufructum fuisse relictum, ipsique acquisitum, & consequenter etiam morte ejus, non patris extingui: & Bartoli intellectum, atque distinctionem sequuntur Albericus, Angelus, Castrensis, & alii ibidem; Cumanus in l. placet, ff. de acquirenda hereditate. Anton. Gomez. dicens, quòd iste est verus sensus, & proprius casus illius legis in l. 48. Tauri, n. 2. in fine. Borgnini. Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, n. 179. vers. quod autem debeat habere, fol. 372. & n. 234. fol. 442. defendit Ruinus in cons. 194. n. 3. & 4. vol. 2. & tolerabilem intellectum putat Padilla in l. quamvis simpliciter; n. 10. C. de fideicommissis, & receptum firmat, sed non sequitur eum Emanuel à Costa selectarum interpretation. c. 17. n. 4. cum eo transit Franciscus Mantica de conjecturis ult. volunt. l. 8. tit. 16. n. 9. fol. 359. & novissimè Petr. Ricciard. ad §. finitur, Instit. de usufructu, n. 5. per totum: videntur etiam probare Cujacius recitation. solemni in libris Digestorum, ad l. si quis usufructum, 29. ff. de usufructu legato, in vers. eodemque modo si filiofamilias. Petr. Gregorius in syntagmate juris, lib. 4. cap. 5. n. 8. 1. part. quatenus dicunt, ejus legis decisionem ideo procedere, quòd usufructus utriusque contemplatione, & patris & filii relictus censetur. Sed hunc intellectum impugnat Salicetus in eadem l. finali, C. de usufructu: & rejiciendum existimat Imola in dict. l. si filiofamilias, 2. col. 2. ff. de donat. causa mortis. Improbatur etiam Costa loco relato supra, nec probant recentiores nonnulli, quos statim referam. His ego libenter assentio contra Bartolum.